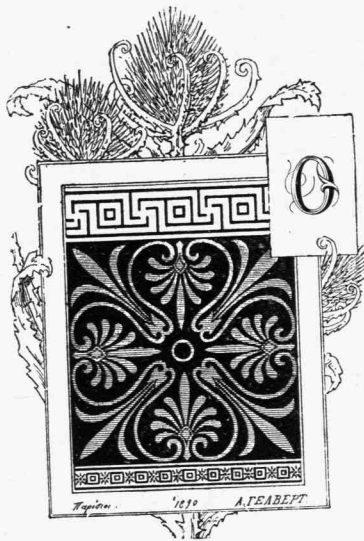

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΣΤΟΑ

ΟΠΟΥ ΟΙ ΕΥΦΥΛΟΓΟΙ ΜΕΤΑΤΡΕΠΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΜΑΓΕΙΡΟΥΣ

ΤΙ ἡ Γαλλία ὑπῆρξεν ἀπὸ Φραγκίσκου τοῦ Α' (1515-1547) ἕως Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ' (1715-1774), μέγα πνευματοκρῆτον, διασκορπίζον ἀπανταχοῦ γῆς τῆς γαλλικῆς εὐφυΐας τὸ νόμισμα, μαρτυροῦσιν ὁ Ῥαβλαί, ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν εἴρωνα δυσπιστίαν τῆς Ἀναγεννήσεως, καὶ ὁ Βολταῖρος, ἡ ἐνσάρκωσις αὕτη τοῦ ἐπαναστατικῆς πνεύματος τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, τοῦ εὐφρεστάτου αἰῶνος τοῦ γαλλικοῦ βίου. Ἀλλὰ συμβαίνει ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα ὅ,τι καὶ ὡς πρὸς τὸν χρυσόν. Ὡς οἱ ἄσωτοι υἱοί, οἱ κατασπαταλῶντες τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων, ἀναγκάζονται εἶτα

νὰ καταφεύγωσιν εἰς δάνεια ἀποτίνοντες τόκους καὶ ἐπιτόκια καὶ νὰ ὑφίστανται παντὸς κακοῦ ὀφειλέτου τὴν τύχην, οὕτω καὶ οἱ Γάλλοι, —les fils de Voltaire, ὡς αὐτοκαλοῦνται—, εἰδείχθησαν ἄσωτοι υἱοί, κατασπαταλεύσαντες τὴν πλουσίαν τοῦ πατρὸς Βολταίρου κληρονομίαν, διότι μὴ ἔχων τέκνα κατέλιπε τοῖς Γάλλοις τὸ ἄπειρον αὐτοῦ πνεῦμα. Καὶ νῦν, ἵνα ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν καθημερινὴν τῆς εὐτραπέλου δημοσιογραφίας ἀπληστον κατανάλωσιν, διότι τὸ πνεῦμα εἶναι παρ' αὐτοῖς ὁ ἐπιούσιος τῆς ψυχῆς ἄρτος, ὡς ὁ γέλως ὁ ἥλιος αὐτῆς, ἀναγκάζονται νὰ καταφεύγωσιν εἰς δάνεια ἐπὶ δανείοις. Καὶ πῶς ἄλλως, ἄνευ δανείων, νὰ φανῶσιν ἐνήμεροι προμηθευταὶ καὶ παράσχωσι τὸ ἀπαιτούμενον τοῦ πνεύματος ποσὸν τῶ εὐφυολογοῦντι ἡμερησίῳ καὶ περιοδικῶ τύπῳ, ὅστις ἔχει γαστέρα Μινωταύρου;

Ἄν δὲ ὁ τύπος εἶναι ἀδηφάγος Μινώταυρος, τί ἔσεται ἄρα γε τὸ θέατρον, τὸ καταβροχθίζον τοσοῦτον πνεῦμα διὰ τοῦ κωμειδουλίου ἢ vaudeville.

Le Français, né malin, créa le vaudeville,

τῆς ὀπερέτας, τῆς κωμωδίας, τῆς ἐπιθεωρήσεως (revue), καὶ οὐδὲν λέγω περὶ τῆς chanson, τῆς τόσοσιν δημῶδους παρὰ Γάλλοις. Πῶς λοιπὸν νὰ ἐπινοηθῶσι καθ' ἑκάστην νέα «bons mots», νέα «mots

de la fin», νέα «mots qui emportent la pièce», νέα «mots pour rire», νέα «jeux de mots», νέα «reparties spirituelles». νέα «pensées fines», νέα «pointes», νέα «saillies» και πάσαι ἐκεῖναι αἱ ἐν πεζῷ καὶ ἐν ἑμμέτρῳ λόγῳ ποικίλης ὀνομασίας εὐφρολογίαι; Ἀδύνατον ὅθεν τοῦ μὲν δάνεια, τοῦ δὲ αὐτόχρημα ἀρπαγή. Καὶ οἱ μὲν εὐσυνείδητοι διὰ καταλλήλων ἐπιγραφῶν: «L'esprit d'autrefois», ἢ «Les quatrains célèbres», — ὅταν ἑμμετρον τὸ χαριτολόγημα —, ἢ ἄλλως πῶς, ὁμολογοῦσι τὴν ξενικὴν τῆς εὐφρολογίας προέλευσιν. Οἱ δ' ἐρυτέραν συνείδησιν κεκτημένοι καὶ δοξάζοντες ὅτι «il faut prendre son bien là, où on le trouve», οἰκειοποιοῦνται, ὡς καλοὶ οἰκουραῖοι, τῶν ἄλλων τὴν εὐφροίαν, θεωροῦντες τὸ πνεῦμα ὡς οὐσίαν ἀδέσποτον. Ἄλλ' ἵνα μὴ φωραθῶσιν ἄντικρυς λογοκλόποι, μετατρέπονται εἰς μαγείρους καὶ καλύπτουσι τὰς παλαιὰς ῥήσεις διὰ ποικίλων ἐμβαμμάτων· δυστυχῶς ὑπάρχουσι καὶ ἐνταῦθα ἀστύατροι χημικοὶ ἀποκαλύπτοντες τῶν λόγων τὴν νοθείαν.

Ἐκ τούτων καὶ ὁ Λορεδάν Λαρχαί (Larchey), ὁ διὰ τὸ φίλεργον καὶ φιλόπονον κληθεὶς λαϊκὸς βενεδικτῖνος. Ὁ σοφὸς οὗτος, ὁ μὴ ἀπαξιῶν τὰς διασκεδαστικὰς ἐρεῦνας, ἐγένετο τρομερὸς ἐπιτιμητὴς τῶν συγχρόνων εὐφρολογησῶν, συλλαμβάνων αὐτοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ λωποδύτας καὶ ἀποδεικνύων ὅτι ὡς πρὸς τὰς λαμπράς, ἀγγίλους ἢ ὀδητικὰς ἀπαντήσεις οὐδὲν ὑπάρχει νέον, ἀληθῶς νέον, διότι «τὰ πάντα ἐλέγχθησαν ἀφ' ὅτου ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες σκέπτονται ἢ κάλλιον οἵτινες εὐφρολογοῦσι». Καὶ σπουδάζων ἀκριβῶς ἐκ τοῦ συνεγγυς τοῦ ἐτοιμολόγου πάσης κατηγορίας, ἀποκαλύπτει τὴν σταθερὰν προσέγγισιν, ἣν δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ μεταξὺ τοῦ πνεύματος τῆς σήμερον καὶ τοῦ πνεύματος παρελθούσης ἐποχῆς. Οὐδὲν ἐπινοεῖται, τὰ πάντα ἀναπαράγονται, ἵνα πληρωθῇ τὸ τῆς χημείας ὅτι οὐδὲν ἀπόλλυται. Ἄλλ' ὅπερ ἀληθῶς παράδοξον εἶναι τοῦτο, ὅτι καὶ αὐταὶ εἶτι αἱ ἱστορικαὶ ῥήσεις ἀποτόμως ἐκτοπιζονται ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἐποχὴν καὶ εἰς ἄλλο πρόσωπον μεταφερόμεναι. Πάντες γινώσκουσι τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ σκοποῦ ἐκεῖνου, ὅστις, τείνων τὴν λόγχην ἐπὶ τὸν Ναπολέοντα, λέγει αὐτῷ:

— Καὶ ἂν ἀκόμη ἦσιν ὁ μικρὸς δεκανεὺς* δὲν θὰ περάσῃς.

Ἐν τούτοις ὁ «ἐπινοῶν» τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἀνδρείου καὶ πιστοῦ τηρητοῦ τῆς τοῦ ἀνωτέρου διαταγῆς, ἠδύνατο νὰ ἐπανεύρῃ αὐτὴν ἀποδιδόμενην Ἐλβετῶ στρατιώτῃ τῆς φρουρᾶς Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. Φρουρῶν οὗτος παρὰ τῆ θύρα τοῦ παραδείσου τῶν Βερσαλλιῶν, εἶχε διαταγὴν νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδένα νὰ εἰσέλθῃ. Παρουσιάζεται ὁ Λουδοβίκος καὶ ὁ Ἐλβετὸς τείνων τὸ ὄπλον κωλύει αὐτῷ τὴν εἰσόδον.

— Εἶναι ὁ βασιλεὺς, κράζουσι τῷ στρατιώτῃ.

— Ἐγὼ τὸ βλέπειν καλὰ, ἀποκρίνεται ὁ Ἐλβετός, ἐν τῇ ἰδιορρυθμῷ αὐτοῦ γαλλικῇ, ἀλλ' αὐτὸς δὲν θὰ περάσῃ.

* Petit caporal τιμητικὴ προσήγορία, ἣν ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἀπένειμε τῷ στρατηγῷ Βοναπάρτῃ, πρὶν ἢ γείνη αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῷ ὀνόματι Ναπολέοντος.

Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ ἄλλο παράδειγμα ἱστορικῆς ῥήσεως, ἀλληλοδιαδόχως ἀποδιδομένης πρὸς ἥρωας διαφόρων ἐποχῶν.

Διηγείται ὁ δ' Ὀνβίγ (d'Onville) περὶ τινος εὐπατρίδου πολεμάρχου, ὅστις ἐστρατολόγει διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἄνδρας τολμηροὺς καὶ ἀτρομήτους καὶ βλέπων τὰ πρόσωπα αὐτῶν κεκαλυμμένα ἐξ οὐλῶν :

— Θὰ προὔτιμων, εἶπε, νὰ ἔχω τοὺς ποιήσαντας αὐτάς.

— Τοὺς ἐφρονέυσαμεν, ἀπεκρίνοντο ἀγερῶχος ἐκεῖνοι.

Καὶ ὅμως ἡ ἀρειμάνιος αὕτη ἀπάντησις ἀναφέρεται ἐπὶ τῶν χρόνων Ἑρρίκου τοῦ Δ', ὅστις παρατηρῶν ποτε ὁκτῶ ἐκ Περιγορδίας (Périgord) στρατιώτας, φέροντας ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐνδόξων τραυμάτων σημεῖα :

— Ὠραῖαι πληγαί, εἶπε, θὰ ἦμην περίεργος νὰ ἴδω τοὺς ἐπενεγκόντας αὐτάς.

— Ἀπέθαναν! ἀπήντησαν οἱ στρατιῶται, δεικνύοντες τὰ καθημαγμένα αὐτῶν ξίφη.

Καὶ ἐν τούτοις παρ' ὅλα ταῦτα ἐπέρχεται χρονογράφος ἀνεκδοτοποιός, ὅστις χάριν εὐφυλολογίας γίνεται ἀνίερος τυμβωρύχος, καὶ ἡ ἀπὸ τῶν χρόνων Ἑρρίκου τοῦ Δ' μακαρῆτις ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν, βρυκολακιάζει καὶ μεταβαίνει ἐκ Γαλλίας εἰς Ἑρφοῦρτην τῆς Γερμανίας, ἐνθα τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1808 ἐγένετο ἡ περίφημος ἐκείνη συνέντευξις τῶν δύο τῶς πολεμίων αὐτοκρατόρων, Ναπολέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', καθ' ἣν ἀντήλλαξαν τσαυτάς περὶ φιλίας, εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἐγκαρδίους εὐχάς, οἰκτρῶς φεῦ! μελλούσας τῷ 1812 νὰ διαψευσθῶσι. Κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην συνέντευξιν ἐιδιδάσκετο ὁ Οἰδίπους τοῦ Βολταίρου καὶ ἐν τινι τούτου παραστάσει διεδραματίσθη ἡ αἰσθηματικὴ ἐκείνη σκηνή, ἣν ἡ ἱστορία ἀνέγραψε· καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ὑποκριτὴς ἐτόνιζε τὸν ὠραῖον τοῦτον στίχον :

L'amitié d'un grand homme est un bienfait des Dieux,

ὁ Ἀλέξανδρος ἔλαβε καὶ ἔθλιψεν ἰσχυρῶς τὴν χεῖρα τοῦ Ναπολέοντος λέγων: «τὸ αἰσθάνομαι πᾶσαν ἡμέραν.»

Καὶ ταῦτα μὲν ἡ ἱστορία, ὡς ἐξῆς δὲ ἡ τοῦ ἀνεκδοτοποιοῦ φαντασία :
Πρωῖαν τινὰ ὁ Ναπολέων καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, μετὰ περίπατον εἰς τὸ ὠραῖον τῆς Ἑρφοῦρτης δάσος, ἐπανήρχοντο εἰς τὸ ἀνάκτορον. Ὁ αὐτοκράτωρ, ἔχων ἐπὶ τὸ φιλικώτερον τὸν ἑαυτοῦ βραχίονα ὑπὸ τὸν τοῦ Τσαίρου, ἔστη ἐνώπιον γρεναδιέρου τῆς αὐτοκρατορικῆς γαλλικῆς φρουρᾶς, κάτῳ τῆς μεγάλης κλίμακος φρουρῶντος καὶ παρουσιάζοντος ὄπλα. Ὁ Ναπολέων παρατηρεῖ πρὸς στιγμὴν τὸν στρατιώτην, σείων δὲ μεθ' ὑπερηφανείας τὴν κεφαλὴν καὶ δεικνύων τῷ Τσαίρῳ τὸ πρόσωπον τοῦ γρεναδιέρου, φέροντος οὐλὴν διχοτομοῦσαν αὐτῷ τὴν μορφήν :

— Τί φρονεῖτε, ἀδελφέ μου, λέγει τῷ Ἀλεξάνδρῳ περὶ ἀνδρῶν δυναμένων νὰ ἐπιζήσωσιν εἰς τοιαῦτα τραύματα ;

— Καὶ ὑμεῖς ἀδελφέ μου, ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος, τί ἰδέαν ἔχετε περὶ ἐκείνων, οἵτινες εἶναι ἱκανοὶ νὰ καταφέρωσι τοιαῦτα ;

Ὁ Ναπολέων ἔμεινεν ἀναυδος, ὅτε ὁ γρεναδιέρος ἐρχόμενος εἰς βοήθειαν τοῦ αὐτοκράτορος :

— Ἐκείνοι ἀπέθαναν ! εἶπεν ὑποκώφως.

Καὶ εὐτυχῶς πρὸς αἶδιον τῶν γρεναδιέρων δόξαν δὲν λήγουσιν ἐνταῦθα τὰ ἐμβλήματα τῆς τῶν εὐφυολόγων μαγειρικῆς· ὑπάρχει καὶ μεταγενεστέρα ἐκδοσις τῆς ἀρειμανίσι ρήσεως, ἀποδοιμένης νῦν τῷ κόμητι δ' Ἄρτοά, τῷ βραδύτερον Καρόλῳ τῷ Γ', καὶ τινι τῶν συμμαχῶν βασιλέων, τῶν ἐν Παρισίοις τῷ 1815 εὕρισκομένων, μεθ' οὗ ὄηθεν ἐπεσκέπτετο τὸ « Μέγαρον τῶν Ἀπομάχων ».

— Τί λέγετε, ἐρωτᾷ ὁ κόμης δ' Ἄρτοά, περὶ τῶν ἀνδρείων τούτων;

— Καὶ ὑμεῖς τί θὰ ἐλέγατε περὶ ἐκείνων, οἵτινες τοὺς ἐπλήγωσαν;

— Ἀπέθαναν ! ἀπήντησε φωνή τις ἀσθενῆς, ὡσεὶ ἐπιθανάτιος, ἐκ κλινოსκεπάσματος ἐξερχομένη.

Ἦν ἀνάπηρος γρεναδιέρος, ὅστις ἀνεγείρετο μίαν ἔτι φορᾶν, ὅπως ὑπερασπίσῃ τὴν ἔθνικὴν δόξαν.

Τὸ δὲ συμπέρασμα εἶναι τοῦτο, ὅτι ὅτε αἱ ἱστορικαὶ ρήσεις ἀπαντῶσι τοσοῦτο συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμεναι, πολλαὶ ὑπάρχουσι πιθανότητες ὅτι οὐδέποτε πράγματι ἐλέχθησαν.

Τί δ' εἰπεῖν περὶ τῶν πολυποικίλων ἐκείνων εὐφυολογιῶν, ὧν ἐμνήσθημεν ἐν ταῖς πρόσθεν, αἵτινες τίθενται καθ' ἐκάστην ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν συγχρόνων μὴ αἰσθανομένων ὅτι ὄζουσι χῶματος τάφου, διότι πᾶσαι μακαριτίδες.

Ἐκ τούτων καὶ ἡ ἐσχάτως ἔτι ἐν εὐφυολογοῦντι φύλλῳ τῶν Παρισίων ἀναγινωσκομένη ἀπάντησις ὠραίας τινὸς ἠθοποιού· πρὸς τὸν προστάτην αὐτῆς, κακίζοντα τὴν μαγειρικὴν τῆς προστατευομένης.

— Τί ἐλεεινὸ φρικασσέ ! ἔλεγε· θὰ μοῦ κάμῃς τὴ χάρι νὰ δώσης τὰ παπούτσια εἰς τὸ μάγειρά σου.

— Ἀδύνατον, ἀπήντησεν ἡ ἠθοποιός, εἶναι ὁ πατέρας μου.

Καὶ ἡ καλὴ ἐκείνη ἠθοποιός ἐπανελάμβανεν ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς, ἐλέφ ἐφημερίδος aux abois d' esprit, ἀνοστολόγημα λεχθὲν ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Παλινρθώσεως καὶ δημοσιευθὲν ἐν ἐφημερίδι τοῦ 1824 !

(Ἐν Ἀθήραις, Ἰανουάριος 1899)

ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ Κ. ΑΣΘΠΙΟΣ

